

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 292/06-38

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 14. decembra 2006 v senáte zloženom z predsedu Alexandra Bröstla a zo sudcov Jána Auxta a Jána Lubyho v konaní o sťažnosti B. Š., B., zastúpeného advokátom Mgr. T. V., B., ktorou namietal porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 30/2002, za účasti Okresného súdu Bratislava III, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo B. Š. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 30/2002 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Bratislava III prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 30/2002 konal bez zbytočných priet'ahov.

3. B. Š. priznáva finančné zadosťučinenie v sume 40 000 Sk (slovom štyridsaťtisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Bratislava III povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

4. Okresný súd Bratislava III je povinný uhradiť B. Š. trovy právneho zastúpenia v sume 8 682 Sk (slovom osemtisícšesťstoosemdesiatdva slovenských korún) na účet jeho právneho zástupcu Mgr. T. V., B., do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. II. ÚS 292/06 zo 14. septembra 2006 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť B. Š. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava III (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 30/2002.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ podal 30. apríla 2002 okresnému súdu návrh na vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov.

Sťažovateľ uviedol, že ku dňu podania sťažnosti ústavnému súdu nebolo konanie vo veci právoplatne skončené.

Svojou sťažnosťou sa sťažovateľ domáhal, aby ústavný súd podľa čl. 127 ústavy rozhodol, že postupom okresného súdu bolo porušené jeho základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a súčasne žiadal, aby mu ústavný súd priznal finančné zadost'učinenie v sume 100 000 Sk.

Okresný súd sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti podaním sp. zn. Spr. 3801/2006 doručeným ústavnému súdu 16. októbra 2006, v ktorom sa okrem iného uvádza:

„Vec je skutkovo zložitá vzhľadom na charakter sporu o vyporiadanie BSM, keď súd sa musí vysporiadať so všetkými položkami, ktoré účastníci udávajú, že patrili resp. že boli zakúpené z prostriedkov nadobudnutých počas trvania manželstva. Procesné úkony sú uvedené v súdnom spise, nie sú mi známe žiadne prekážky konania podľa § 107 O. s. p. ani prietahy, ktoré by spôsobil sťažovateľ. V roku 2005 bola dokončená nová budova Okresného súdu Bratislava III a v súvislosti so sťahovaním vznikli v roku 2005 prietahy v konaní čo vplynulo i z uznesenia zo dňa 3. 6. 2005, kedy pojednávanie bolo odročené v tejto súvislosti. Ide však o objektívne prietahy.“

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Z obsahu sťažnosti a zo súdneho spisu okresného súdu sp. zn. 15 C 30/2002 ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania:

- 30. apríla 2002 sťažovateľ podal okresnému súdu návrh na vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov,

- prípisom z 27. mája 2002 okresný súd vyzval sťažovateľa na zaplatenie súdneho poplatku za podaný návrh,

- 29. júla 2002 nariadil okresný súd pojednávanie na 25. september 2002 a súčasne vyzval odporcu na vyjadrenie k podanému návrhu,

- pojednávanie uskutočnené 25. septembra 2002 okresný súd odročil na 13. november 2002 s tým, že právny zástupca odporcu oznámi výsledok pokusu o uzavretie mimosúdnej dohody,

- pojednávanie uskutočnené 13. novembra 2002 okresný súd odročil na 24. január 2003 s tým, že právny zástupca sťažovateľa oznámil, že k uzavretiu mimosúdnej dohody nedošlo,

- na pojednávaní uskutočnenom 21. januára 2003 okresný súd vypočul sťažovateľa a vec odročil na 14. marec 2003 s tým, že bude pokračovať vo výsluchu sťažovateľa a vypočuje aj odporcu,

- 5. marca 2003 okresný súd zrušil nariadený termín pojednávania z dôvodu účasti sudcu na výberovom konaní vyšších súdnych úradníkov,

- 7. februára 2005 okresný súd nariadil pojednávanie na 1. apríl 2005,

- pojednávanie uskutočnené 1. apríla 2005 okresný súd odročil na 3. jún 2005,

- pojednávanie uskutočnené 3. júna 2005 okresný súd odročil na neurčito s tým, že ďalší termín pojednávania bude nariadený až po presťahovaní súdu do nových priestorov,

- 31. júla 2006 okresný súd nariadil pojednávanie na 15. november 2006.

Ostatným úkonom okresného súdu v konaní bolo nariadenie termínu pojednávania vo veci na 24. január 2007.

III.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov...“

Sťažovateľ zároveň namietal aj porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého „Každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom...“

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, čo platí aj pokiaľ ide o čl. 6 ods. 1 dohovoru, vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním vecí na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu“ (m. m. IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť

len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu alebo samosudca spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokúvanej veci.

1. Aj keď spory o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov možno vo všeobecnosti vzhľadom na nutnosť komplexnosti vyporiadania celého majetku bývalých spoluvlastníkov (manželov) považovať za vecne zložité, v danom prípade berúc do úvahy pomerne malý rozsah deleného majetku a absenciu zásadných námietok vo vzťahu k deleniu majetku zo strany účastníkov konania, ústavný súd nepovažoval predmetnú vec za právne ani vecne zložitú. Ústavný súd neakceptoval názor okresného súdu o skutkovej zložitosti v zmysle jeho vyjadrenia k sťažnosti aj preto, že spory o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov tvoria štandardnú súčasť rozhodovacej agendy okresných súdov a navyše existuje rozsiahla na vec sa vzťahujúca judikatúra, ktorá obsahuje aj jednoznačnú metodiku prípravy a prerokovania takýchto majetkových sporov.

2. Ďalším kritériom, použitím ktorého ústavný súd zisťoval existenciu zbytočných priet'ahov v napadnutom konaní, bolo správanie sťažovateľa ako účastníka súdneho konania. Ústavný súd nezistil takú závažnú okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na ťarchu sťažovateľa pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v tomto konaní k zbytočným priet'ahom. Je pravdou, že sťažovateľ zaplatil súdny poplatok za návrh, až na základe výzvy okresného súdu, no táto skutočnosť nemala na vznik priet'ahov v konaní žiadny vplyv.

3. Pokiaľ ide o postup okresného súdu v posudzovanom konaní, prihliadal ústavný súd na § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého, len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Z dosiaľ vykonaných úkonov súdu vyplýva, že priebeh napadnutého konania je poznačený nečinnosťou okresného súdu. Ústavný súd z obsahu spisu zistil nasledovné obdobia nečinnosti:

- od 24. januára 2003 (uskutočnené pojednávanie) do 7. februára 2005 (nariadenie termínu pojednávania), t. j. viac ako 2 roky,

- od 3. júna 2005 (uskutočnené pojednávanie) do 31. júla 2006 (nariadenie termínu pojednávania), t. j. v trvaní presahujúcim jeden rok.

Spolu obdobie nečinnosti okresného súdu v konaní presahuje 3 roky.

Dôvody, ktorými okresný súd vo svojom vyjadrení k sťažnosti z 9. októbra 2006 ospravedlňoval dlhý priebeh napadnutého konania (sťahovanie okresného súdu do novej budovy „*objektívne prieťahy*“), nemohol ústavný súd akceptovať.

Už v predchádzajúcej judikatúre ústavný súd konštatoval, že nie je možné v žiadnom prípade prenášať technicko-organizačné problémy štátnych orgánov na účastníkov konania, čo platí o to viac, ak to má za následok porušenie ich základných práv alebo slobôd (napr. II. ÚS 311/06).

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k názoru, že doterajším postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 30/2002 došlo k zbytočným prieťahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

IV.

Pretože ústavný súd zistil porušenie základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho

záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru okresným súdom, prikázal mu, aby vo veci konal bez zbytočných prietáhov a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza sťažovateľ domáhajúci sa rozhodnutia súdu vo svojej veci.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy „Ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie“.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde „Ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha“. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti žiadal aj o priznanie finančného zadosťučinenia v sume 100 000 Sk z dôvodov uvedených vo svojej sťažnosti. Dôvody na priznanie finančného zadosťučinenia sťažovateľ špecifikoval aj v doplňujúcom vyjadrení doručenom ústavnému súdu 4. decembra 2006.

Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

Podľa názoru ústavného súdu prichádza v tomto prípade do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia.

Pri určení finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania okresného súdu vedeného pod sp. zn. 15 C 30/2002, ktorá predstavovala viac ako štyri a pol roka, berúc do úvahy konkrétne okolnosti prípadu, ako aj skutočnosť, že konanie vo veci nebolo do rozhodnutia ústavného súdu právoplatne skončené, ústavný súd považoval priznanie sumy 40 000 Sk za primerané finančné zadost'učinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania s'ťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátom Mgr. T. V. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy. Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2005, ktorá bola 16 381 Sk. Úhradu priznal za tri úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia, podanie s'ťažnosti a doplňujúce vyjadrenie) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a § 14 ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to každý úkon po 2 730 Sk (za jeden úkon právnej služby) a 3 x 164 Sk režijný paušál (§ 16 ods. 3 vyhlášky). Úhrada bola priznaná v celkovej sume 8 682 Sk. Ústavný súd vo zvyšnej časti návrhu týkajúceho sa trov konania nevyhovel.

Stanovisko právneho zástupcu k vyjadreniu predsedu okresného súdu doručené ústavnému súdu 6. novembra 2006 ani doplňujúce vyjadrenie k požadovanému finančnému zadost'učineniu z 30. novembra 2006 ústavný súd nevyhodnotil vzhľadom na ich obsah ako podania relevantné pre rozhodnutie vo veci samej, a preto odmenu za ne nepriznal.

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu s'ťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. decembra 2006